

Finansdepartementet
postmottak@fin.dep.no

Vår ref.: 202000031/23 TP/LR
Arkiv: 008
Saksbehandler: Trond Pedersen
Deres ref: 19/2764

Dato: 20.11.2020

NSDs høringssvar til Finansdepartementets høringsnotat for forskrift til ny statistikklov

Vi viser til høringsbrev datert 08.10.2020 om “Høringsnotat - forskrift til ny statistikklov” (Finansdepartementet), og takker for muligheten til å gi våre innspill til forslaget.

For NSD – Norsk senter for forskningsdata AS er det naturlig at høringssvaret ser på hvilke konsekvenser lovforslaget får for bruk av offisiell statistikk til forskningsformål, med hovedfokus på de lovbestemmelsene som direkte eller indirekte berører og kan få betydning for deling av data til forskningsformål.

Forskningens tilgang – dagens system

Innledningsvis synes NSD at det er positivt at den nye statistikkloven åpner for å gi vesentlig mer tilgang til SSB-data enn det blir gitt i dag. Mer deling av SSB-data er positivt for norsk forskning og for NSD som nasjonal infrastruktur for forskning; både gjennom (1) «mikrodata.no/fjern-tilgangsteknologi», (2) arkivering og tilgangsforvaltning av byråets utvalgsundersøkelser, og (3) Kommunedatabasen/aggregerte registerdata. Vi tror den nye statistikkloven vil gi enda bedre rammer for samarbeidet om formidling av forskningsdata.

Finansdepartementets forslag til forskrift

Forskningsrådet og Eurostat skal godkjenne utdannings- og forskningsinstitusjoner (tidligere SSB)

Høringsnotatet sier følgende:

“Departementet foreslår at SSB går bort fra egen godkjenningsordning for forskningsinstitusjoner, og heller benytter godkjenningsordningene hos Forskningsrådet og Eurostat. Dette vil virke ressursbesparende for SSB og gjøre prosessen med å få tilgang til opplysninger fra SSB enklere for enheter som allerede er godkjent av Forskningsrådet eller Eurostat.”

NSD støtter dette forslaget. Vi tolker det dithen at det innebærer at de to godkjenningsordningene er de supplerende i den forstand at det nå åpnes for at data fra SSB kan gjøres tilgjengelig for forskere basert i utlandet, forutsatt at de er godkjent basert på

Forskningsrådet eller Eurostat sine godkjenningsprosedyrer. Det betyr at det blir enklere å dele data på tvers av landegrenser enn slik situasjonen er i dag.

NSDs erfaring fra arbeidet med å levere personverntjenester til forskningsinstitusjoner tilsier at klare og tydelige regler i særlovgivningen er svært viktig for at de som forvalter offentlig statistikk, både Statistisk sentralbyrå og andre offentlige statistikkprodusenter, skal være trygge på når de har lov til å utlevere data til forskning. Dette gjelder særlig forespørsler om utlevering av aidentifiserte data til nordiske og europeiske forskningsprosjekter, men også at Statistisk sentralbyrå ikke kan opprette «public use files» på grunnlag av registerdata.

For norske forskningsmiljø er det et problem for internasjonalt forskningssamarbeid at registerdata ikke kan sendes ut av landet (med unntak av de pliktene vi har etter EØS-avtalen når det gjelder å levere data til Eurostat). Fra et forskningssynspunkt har det vært forventninger til at den nye statistikkloven vil løse de barrierene for bruk av data som er nevnt over. Man håper at resultatet av lovarbeidet er klare og gir entydige signaler om hvordan loven skal praktiseres i forhold til forskning nasjonalt og internasjonalt, slik at de som skal gi loven innhold ikke legger unødige og uintenderte begrensninger på norske og utenlandske forskeres bruk av data.

NSD er derfor seg positiv til at SSB-data nå ser ut til å bli mer tilgjengelig for forskere fra utenlandske institusjoner som er godkjent. NSD må ofte avvise tilgangsforespørsler fra utenlandske forskningsinstitusjoner. Å etablere en godkjenningsordning for utenlandske institusjoner vil føre til mer gjenbruk og deling av data på tvers av landegrenser.

Utvidelser av hvem som skal få tilgang

NSD støtter intensjonen i den nye statistikkloven om å gi Statistisk sentralbyrå adgang til å dele data for videre bruk til bredere statistikk og analyseformål, selv om formålet ikke er forskning. Vi har den senere tid erfart at både SSB og Datatilsynet oftere stiller spørsmål ved om det omsøkte prosjektet faller inn under forskningsbestemmelsene både i statistikkloven og personopplysningsloven, og viser til at dette er kvalitetssikring, metodeutvikling eller andre formål. NSD mener derfor at denne endringen er viktig. Dette vil øke tilgjengeligheten for relevante forskningsdata fra SSB, og være til samfunnsøkonomisk nytte (effektivisering).

Helseopplysninger

SSB kan i medhold av den nye statistikkloven § 14 gi tilgang til opplysninger hentet inn for utvikling, utarbeiding og formidling av offisiell statistikk så lenge det ikke medfører uforholdsmessig ulempe for andre interesser. Dette inkluderer også særlige kategorier av personopplysninger i henhold til personvernforordningens artikkel 9, men opplysningenes sensitivitet og detaljeringsnivå må uansett vurderes. Videre må mottaker ha tilstrekkelig behandlingsgrunnlag, og personvernregelverket må følges.

I høringsnotatet foreslås det at det ikke skal gis tilgang til SSB-data som inneholder opplysninger fra helseregistre:

“Det er forutsatt i Prop. 72 LS (2018-2019) punkt 6.2.4.4 at SSB ikke skal gi andre tilgang til helseopplysninger byrået har mottatt fra helseregistre. Departementet foreslår derfor en forskriftsbestemmelse om at det ikke kan gis tilgang til slike opplysninger fra SSB.”

NSD tolker dette som en uheldig innstramming i praksisen knyttet til SSBs adgang til å kople egne data til helseopplysninger. Det er uheldig og vil skape unødvendige hindringer for forskeres tilgang til relevante forskningsdata.

Vi anbefaler derfor at forskrifter endres og presiseres slik at SSB får anledning til å kople data fra helseregistrene med egne data, til bruk i forskningsformål.

Betaling

Forskriften legger opp til at praksis rundt kundebetaling for tilgang til data videreføres, dvs. at bruker betaler for jobben med tilrettelegging av data (inkludert administrasjon). NSD tar dette til etterretning.

Det legges videre opp til at større utbygginger av infrastruktur som tilrettelegger for tilgjengeliggjøring av data dekkes over SSBs grunnbevilgning eller gjennom særskilte bevilgninger. NSD tolker det dithen at det legges opp til en finansiering av SSB som muliggjør finansiering av videreutvikling av infrastrukturtenester som microdata.no vil kunne skje gjennom SSBs grunnbevilgning eller særskilte bevilgninger. Vi støtter forslaget som vil kunne bidra til å sikre at denne typen infrastrukturtenester blir et for forskningen relevant alternativ til ordinære tilgangskanaler.

Vennlig hilsen

Vigdis Kvalheim
Administrerende direktør